

évet, azzal az indokkal, hogy az előző négy lap jóslatainak nagy része erre az évre szól, tehát a nyomtatás is ekkor fejeződhetett be.⁴⁵

A hatodik lap értelmezésének különbségeire már történt utalás, az illusztráció részletes leírása itt is Pekarszkijnak köszönhető.⁴⁶ A metszet alapját egy oromzat képezi, oldalán két oszloppal. Az oromzat felett Minerva és Merkúr látható, az oromzaton a Nap és a tengerbe hulló Ikarusz. Az egyik oszlop mellett a négy őselem: a tűz, a víz, a levegő és a föld látható emberi alakokkal ábrázolva, a másik oszlophoz pedig csillagászok kerültek műszereikkel, valamint az éggömb az Idő és a Holddal azonosított titán, Phoebé alakjával. A képet körben tengeri szörnyek, villámok, unikornisok és üstökösök ábrái díszítik.

Pekarszkij adatai szerint⁴⁷ a hatlapos kalendárium egyetlen teljes példánya az Ermitázs metszet- és térképgyűjteményében volt megtalálható, Borogyin szerint e példány került át később az Akadémiai Könyvtár Kézirattárába, ahol az I. Péter-féle különgyűjteményben őrzik. Borogyin 1936-ban ismerni vélte egy másik teljes példányt is, amely egy magángyűjtőtől⁴⁸ került a moszkvai Szépművészeti Múzeumba.

HANGODI ÁGNES

Possessori bejegyzések a debreceni Egyetemi Könyvtár 1700–1750 közötti külföldi könyveiben V. (Értelmiségiek és diákok könyvei). Közleményemben a könyvek provenienciájáról teszek közzé adatokat; a kéziratos bejegyzéseken kívül számba vettem az ex libriseket és a bélyegző-lenyomatokat is.

Kronológiai sorrendet követek. A 18–20. században birtokolt könyveket az alábbi séma szerint ismertetem:

A possessor neve.

A könyv rövid címléírása; a hatjegyű arab számok a raktári jelzetek.

A bejegyzés szövege, az ex libris adatai, a bélyegzőlenyomat szövege.

Eddigi közleményeimtől eltérően vásárlási bejegyzéseket is ismertetek. Azt a könyvet, amely valamikor Dessewffy József gróf birtokában volt, csillaggal jelöltem meg.

Fuker Frigyes Jakab

(1749–1805)

Le Passe – tems agreable ou nouveau choix de bons-mots de pensées ingénieuses.. gasconades... tant en prose qu'en vers. 1–2. Amsterdam–Leipzig, 1743, Arkstée – Merkus. (751.483/1–2)

[EMERY, Édouard Félix Etienne]: *Nouveau recueil des plus beaux secrets de medecine, pour la guérison de toutes sortes de maladies.* 1–4. Paris, 1737, Ribou. (760.488/1–4)

*MARIOTTE, Edme: *Oeuvres de – divisées en deux tomes.* Tome 2. Leyden, 1717, Vander. (720.090)

⁴⁵ BOROGIN, A. V.: *i. m.* 79. A korábbi évszám indokolhatja azt is, hogy a közös név (Brjusov-kalendárium) mellett miért említi az orosz nyomdászattörténet egy kiadványként a különálló kalendáriumlapokat.

⁴⁶ PEKARSKIJ, P. P.: *i. m.* 309.

⁴⁷ Uo. I. jegyzet.

⁴⁸ BOROGIN, A. V.: *i. m.* 79.

„Ex Bibliotheca Fukeriana Cassoviae” (Ex libris.)¹

A könyvjegy ritka, nem jegyzi egyetlen magyar ex libris katalógus sem. Fuker Frigyes Jakab Kassán született, Nagyszombatban végezte az egyetemet, 1773-tól szülővárosában és Tállyán folytatott orvosi praxist. Műveinek jegyzékéből kitéjük, hogy az orvostudományon kívül a földrajz az egyháztörténet és a neveléstörténet tárgyköréből is publikált, hazánkban és Ausztriában.² Disszertációjáról („Generalia medicinae” Tyrnaviae 1773.) Horányi ad tartalmi ismertetést.³

Milesz József
(1758–1793)⁴

OSTERWALD, Jean Frédéric: *Argumens et reflexions sur les livres et sur les chapitres de la Sainte Bible*. Neuchâtel, 1747, Boyve. (115.033)

„Liber Kollegii (!) Reformatorum Debrecinensis, proprio Bibliotheca eiusdem aere comparatus A[nn]o 1769 reliquorum seriei insertus per Josephum Milesz Bibliothecar. [ium] ordinar[ium]”.

Milesz orvosdoktor és bölseleti tanár volt. A debreceni kollégiumban tanult, ahol 1758-ban lépett a felső osztályokba. 1769-től főiskolai könyvtáros. Franekerben peregrinált, ott nyerte orvosdoktori képezését. 1786-tól volt a kollégium tanára. Hatvani István veje volt. Orvostudományi műveket tett közzé latin és magyar nyelven.⁵

Szentgyörgyi József
(1765–1813)

MARCUS ANTONINUS: *Libri XII eorum quae de seipso ad seipsum scripsit ad exemplar Oxoniense CIC IO C CCIII* (= 1704 recusi) Leipzig, 1729, Waltherr. (756.074)

„Josephi Szentgyörgyi M.[edicinae] D.[octoris]”

A possessor Nagykőrösön, majd Debrecenben tanult, utóbbi helyen 1780-ban lépett a felső classisba. Az orvosi pályára készülve Németországban peregrinált, végül Bécsben avatták orvosdoktorrá. 1799-től haláláig Debrecen főorvosa volt. Tankönyveket írt.⁶ Levelezett Kazinczy Ferencel, e levelezés orvosi vonatkozásait Halmy Márta tette közzé.⁷

Horvát István
(1784–1846)

WAGNER, Franciscus: *Mensis chronologicus seu universa chronologia lectionibus, nunc duabus supra triginta, perspicua facilique methodo comprehensa*. Zagreb, 1725, Pallas. (752.510)

VANDER MARCK, Henricus Hadrianus: *Bibliotheca Marckiana summa cura et maximis sumptibus sibi comparavit*. S'Gravenhage, 1727. Hondt. (753.054)

¹ Az ex libris képe: OJTOZI Eszter: *A Debreceni Egyetemi Könyvtár 1601–1650 közötti külföldi nyomtatványai és possessoraik*. Debrecen, 1996, 7. tábla.

² SZINNYEI III. 348.

³ HORÁNYI, Alexius: *Memoria Hungarorum et provincialium*. I. Viennae, 1775. 740–741.

⁴ *Régi magyarországi szerzők*. Összeáll. PINTER Gábor. Bp. 1989. 252.

⁵ SZINNYEI VIII. 729–730.

⁶ SZINNYEI XIII. 729–730.

⁷ HALMY Márta: *Szentgyörgyi József orvosi levelei Kazinczy Ferenchez*. Debrecen, 1993. (Klny. a Déri Múzeum 1991. évi évkönyvéből. 333–357.)

„Horvát István Könyvtárából”

Horvát történész, nyelvész egyetemi tanár, a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának öre. Életéről és munkásságáról több forrásból tájékozódhatunk.⁸

Bernát Mihály (bernátfalvi)
(? – 1821)

ERASMUS, Desiderius Roterodamus: *Colloquia familiaria*. Ulm, 1712. Wagner (756.025/coll. 1.)

ERASMUS, Desiderius Roterodamus: *Morias enkomion, sive declamatio in Laudem Stultitiae*. Ulm, 1712. ny.n. (756.025/coll. 2.)

„A Bernátfalvi Bernát Mihály⁹ Könyves-tárjából”
Ex libris.¹⁰

A possessor Heves megye alügyésze, festő vegyész és mechanikus volt, polihisztori hajlamokkal. Szép könyvtárat, valamint geológiai gyűjteményt birtokolt. Egy kéziratát (Lavotta János élete) az Országos Széchényi Könyvtár őrzi.¹¹

Bod Péter (felsőcsernátoni)
(18. sz. második fele)

BUCHANAN, Georgius: *Paraphrasis Psalmorum Davidis poetica*. Glasgow, 1750. Urie. (752.237)

„Petrus Bod emi Traiecti ad Rhenum XVIII Calend [?] 6 Februar I. A.R.S.” [?] C1C 10 CCXCV (= 1795)

Bod Péter nem matrikulált Utrechtben.¹² 1794-ben kezdi meg szolgálatát a Gubernium Transylvanicumnál.¹³ Szolgálati, vagy magánutazást tett Németalföldön, nem lehet tudni. Az előző védőlapon margináliák Bod Péter írásával, magyar nyelven, Buchanan életének eseményeiről.

Simonyi András
(18. sz. utolsó harmada 19. sz. eleje)

FRANCISCUS, Xaverius: *Epistolarum libri quinque*. Wien, 1747, Kaliwoda. (756.018)

„Andreae Simonyi Pestini 1795”

Simonyi András bölceleti doktor császári és királyi kamarás, királyi táblai ügyvéd, Szabolcs és Szatmár megyék táblabírája volt. Főképpen latinul írt, magyarul üdvözlő versei jelentek meg.¹⁴

⁸ SZINNYEI IV. 1211–1221. MÉL I. 742. ÚMIL II. 828.

⁹ Képe: OTJÓZI Eszter: *Ex librisek a Debreceni Egyetemi Könyvtár 1700–1750 közötti külföldi könyveiben*. Debrecen, 1998. 11. tábla.

¹⁰ Kőrajz, 55x35 mm. Ismerteti: NYIREŐ István: *Régi Magyar exlibrisek (!) 1521–1900*. Bp. 1970. 59. tétel.

¹¹ SZINNYEI I. 953.

¹² *Album studiosorum Academiae Rheno-Traiectinae*. Ultraicti, 1886.

¹³ NAGY I. 136.

¹⁴ SZINNYEI XII. 1091–1092.

Lugossy József
(1812–1884)

KEMÉNY János: *Commentatio historico-juridica de jure succedendi domus Austriae in regnum Hungariae*. Halle, 1731, Hilliger. (763.000)

„Lugossy”

TACITUS, Publius Cornelius: *Opera quae extant omnia*. Amsterdam, 1734, Jansson – Waesberg (753.125)

Először védőlapon „Lugossy”, majd egy sor áthúzott szöveg után a 19. sz. első felében megjelent magyarra fordított Tacitus művek felsorolása.

A címlapon: „L.[ugossy] 1839”

HUGO, Hermannus: *De prima scribendi origine et universa rei literariae antiquitate–praefationem et indices adjecit. C.[hristianus] H.[enricus] Trotz*. Utrecht, 1738, Besseling. (759.752)

„Lugossy”

Lugossy József református tanár volt, 1827-től Debrecenben tanult, 1840-ben egy évig a berlini egyetem hallgatója volt. 1845-ben nevezték ki Debrecenben a Református Kollégium magyar nyelv és irodalom tanszékére, amellyel össze volt kötve a kollégiumi könyvtárosság. A Magyar Tudományos Akadémia 1841-ben levelező, 1858-ban rendes tagjává választotta.¹⁵

Irodalomtörténész, természettudós és orientalista volt.¹⁶ Ő írta az első magyar nyelvű arab nyelvtant.¹⁷

Ballagi Mór
(1815–1891)

LUTHER, Martin: *Liber de servo arbitrio, contra Des.[iderium] Eras.[mum] Roterodamum*. Strasbourg, 1707, ny.n. (764.329)

„Dr. Ballagi Mór”

(Ovális bélyegző lenyomata)

Ballagi Mór – a teológus, nyelvész, szótáríró, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának pályafutásáról és életművéről számos forrásból lehet adatokat szerezni.¹⁸ A református egyházban betöltött tisztségeit, valamint teológiai tárgyú műveit Zoványi Jenő foglalta össze.¹⁹ Ballagi könyvtára – fiáéval – Aladáréval egyesítve Budapest legnagyobb magánkönyvtára volt,²⁰ a maga idejében.

Károlyi Sámuel
(1818–1862)

HELVETIUS, Jean Adrien: *Traité des maladies les plus frequentes, et des remedés propres á les guerir*. Paris, 1727, Le Mercier. (720.428)

¹⁵ ZOVÁNYI Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon*. Bp. 1977. 380.

¹⁶ SZINNYEI VIII. 82–86.

¹⁷ MÉL II. 99.

¹⁸ SZINNYEI I. 438–443. MÉL I. 94. ÚMIL I. 114.

¹⁹ ZOVÁNYI: *i. m.* 40–41.

²⁰ GYÖRGY Aladár: *Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben*. Bp. 1886. 65–67.

„Dr. Károlyi”

Orvosdoktor, középiskoláit Sárospatakon, a medicinát Pesten végezte. Szépirodalmi és orvostudományi munkásságot fejtett ki.²¹

Nagy Iván
(1824–1898)

SCHMEIZEL, Martinus: *Commentatio historica de coronis, tam antiquis, quam modernis iisque regis.* Jena, 1712, Gollner (757.484)

BARTH, Conrad Adam: *Memoires de la reine de Hongrie.* Leipzig, 1745, Knoch–Esslinger (751.310)

„Nagy Iván”

Bélyegzőlenyomat mindkét könyvben.

A possessor történész, heraldikus, genealógus volt.²² Tízezer kötetes könyvtárát horpácsi házában maga gondozta, katalogizálta, sőt egyes könyveket be is kötött.²³

Finály Henrik
(1825–1898)

NOLTENIUS, Johannes Fridericus: *Lexicon latinae linguae.* Leipzig – Helmstadt, 1744, Weygand. (779.157)

„Finály Henrik”

(Díszes bélyegző lenyomata)

VALERIUS Maximus: *Libri novem factorum dictorumque memorabilium.* Leyden, 1726, Luchtmans. (781.026)

„Finály Henrik”

(Bélyegzőlenyomat, díszítetlen)

A possessor klasszika filológus, egyetemi tanár, lexikográfus a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt.²⁴ Szótárát ma is nagy haszonnal forgatjuk.

*Leopold Pfaff*²⁵
(1837–1914)

ESTOR, Johann Georg: *Ausserlesene kleine Schriften.* Giessen, 1734–1736, Krieger (728.789)

„Bibliothek des Prof. Dr. L. Pfaff”

(Bélyegzőlenyomat)

„A Debreceni M. Kir. Tudományegyetem Könyvtára”

²¹ SZINNYEI V. 1102–1103.

²² SZINNYEI IX. 620–629. MÉL II. 270. ÚMIL II. 1442–1443.

²³ MÁRKI Sándor: *Emlékbeszéd Nagy Iván r. tag felett.* Bp. 1900. 14–16.

²⁴ SZINNYEI III. 495., 499. MÉL I. 512.

²⁵ Pfaffról és könyvtáráról: OJTOZI Eszter: *Possessori bejegyzések a Debreceni Egyetemi Könyvtár 17. századi könyveiben.* V. = Könyv és könyvtár (19.) 1997. 107–108.

(Címeres kör alakú bélyegző lenyomata, eddig nem fordult elő egyetlen általam kézbe vett könyvben sem.)

Pfaff erdélyi szász volt. A Pfaff könyvtár szétszóródott a Debreceni Egyetemi Könyvtár állományában.

Ágoston József (kisjókai)²⁶

BELIUS, Carolus Andreas: *De Maria Hungariae regina.... commentatio historico-critica*. Leipzig, 1742, Schniebes. (759.508)

„Kis-Jókai Ágoston József Könyvtárából”
Ex libris jelmonddal.²⁷

A possessor építésszámológ. Költeményt, szakkikkeket, irodalomtörténeti tanulmányt tett közzé. Dolgozott az Első Magyar Általános Biztosítónál. 1896–1901 között Somogy megye tabi járásának országgyűlési képviselője volt. Értékes könyvtárat birtokolt, amelyet 1905-ben antikváriusnak adott el. Utóbbi a könyveket a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának kínálta fel megvételre, de az drágállotta, és nem vásárolta meg.

Ágoston Józsefet, mint neves hungarica gyűjtőt említi György Aladár.²⁸ Ex librisének készítője: Akantisz Viktor (1864–?) íróként és grafikusként működött. 1919-ben került a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárába mint könyvművészeti előadó. 1929-ben nyugdíjazták.²⁹

Farkas Lajos (losonci)³⁰
(1806–1873)

és

Petrik Géza³¹
(1845–1925)

COLUMBUS, Johannes: *Incerti scriptoris Graeci fabulae aliquot Homericæ de Ulixis erroribus ethice explicatae*. Leyden, 1745, De Groot. (763.539)

„Farkas Lajos könyvtárából 1873. Dec. 10-én”
„Petrik Géza Budapesten”

Keret nélküli, igen apróbetűs hosszú bélyegző lenyomata.

Petrik 1879-ig volt antikvárius; Farkas Lajos könyvét talán annak halála után vásárolta meg.

Meltzl Hugo³²
(1846–1908)

LOESCHER, V.[alentin] E.[rnst]: *Literator Celta, seu de excolenda literatura Europaea*. Leipzig, 1726, ny.n. (762.446)

²⁶ SZINNYEI I. 87., GULYÁS I. 277–278.

²⁷ 55×72 mm., könyomat. Képe: OJTOZI Eszter: *Ex librisek....* 14. Ritka.

²⁸ GYÖRGY Aladár: *i. m.* 411.

²⁹ GULYÁS I. 277–278.

³⁰ SZINNYEI III. 180.

³¹ ÚMIL III. 1627.

³² SZINNYEI VIII. 1067–1070.

„Meltzl”

Meltzl erdélyi szász, külföldön végezte az egyetemet. 1872-ben nevezték ki a kolozsvári egyetemre a német nyelv- és irodalom tanárának. 1894–1895-ben rektori méltóságot viselt. Tagja volt több külföldi irodalmi társaságnak, 1876 óta a Petőfi Társaságban is működött. Irodalomtörténeti és komparatistikai dolgozatokat tett közzé.

Jendrássik Ernő
(1858–1921)

NICOLAI, Ernestus Antonius (praeses)–KERSTENS Io.[annes Christianus] (respondens): *Dissertatio medica de spissitudine sanguinis*. Halle, 1749, Hilliger. (761.648)

„Dr. Jendrássik”
(Bélyegzőlenyomat)

Jendrássik bel- és ideggyógyász volt, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja; a Természettudományi Társaság elnöke.³³

Írt egy belgyógyászati tankönyvet. Teljes pályaképét Ángyán János vázolta fel.³⁴

Pekár Gyula
(1867–1937)

[BECKET, Antoine]: *Histoire du ministre de cardinal Martinusius, archevêque de Strigonie primat et regent de Royaume Hongrie*. Paris, 1715, Compagnie des Libraires associez. (132.371) Apponyi III. 2398.

„Pekár Gyula 1912 szept. Páris”

L' Histoire et les Amours de Sapho [!] de Mytilene. Paris, 1724, Musier. (132.350)

„Pekár Gyula 1895. decz. 10 Páris.”

VITRIARIUS, Phil.[ippus] Rein.[hardus]: *Institutiones juris naturae*. Leyden, 1734, Luchtmans. (132.138)

„Julius Pekár A.[nno] D.[omini] [18]85 Kal.[endas] Sept.[embris] Budapestini”

PETIT, Pierre: *Traité historique sur les Amazones*. 1–2. Leyden, 1718. Langerak. (132.363/1–2).

„Pekár Gyula 18[95] május 2. Páris”

SCHLOSSERUS, Frider.[icus] Philippus: *Meditatio subseciva de aestimatione heraldica*. Hannover, 1729, Förster (300.190)

„Pekár Gyula”

DUPUY, Pierre: *Histoire de la condamnation des templiers*. 2. Bruxelles, 1713, Toppens. (720.234)

„Pekár Gyula”

KOLB, Gregorius: *Series Romanorum pontificum cum reflexionibus historicis*. Köln, 1739, Veith. (763.347)

³³ MÉL I. 812. GULYÁS XV. 729–730.

³⁴ ÁNGYÁN János: *Jendrássik Ernő emlékezete*. = A Magyar Tudományos Akadémia Biológiai és Orvosi Tudományok Osztályának Közleményei X. Bp. 1959. 15–30.

„Jul.[ius] Pekár [18]95. Kal.[endas] Mart.[ii] Budapestini”

A könyv kötéstábláján címke: „Graf. G. Budapesten ódonkönyvkereskedése van és elad könyvet minden nyelven és a tudomány minden ágából.” Az antikváriust nem sikerült azonosítanom; a címke³⁵ az 1860-as években készülhetett.

CANTEMIR [KANTEMIR Antioh Dmitrievič]: *Satyres. Avec l'histoire de sa vie.* [Par I. S. Barkov]. Traduites en français. [Par O. de Guasco] London, 1749, Nourse (132.351)

BMCPB CXX 777. h.

A 143–145. lapokon Teofil, a Novosszpaszki monostor archimandritájának latin nyelvű panegeticusa Kantemir tiszteletére.

Pekár a középiskolát Debrecenben, Budapesten és Bostonban végezte; a berlini és a pesti egyetemeken folytatott politikai és jogi tanulmányokat; három évig tanult a Sorbonne-on. 1911-től a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, 1919–1921 között kultuszállamtitkár és tárcanélküli miniszter volt.³⁶ A róla szóló emlékezés szerzője kiemeli, hogy könyvtára igen gazdag, szinte egész lakását betöltötte.³⁷

Pekár Gyula könyvtárának egy része a debreceni Egyetemi Könyvtárba került. A gyarapodási napló folyószáma 1939. 36–55.³⁸

E szám alatt összesen 2000 tételt (nem könyvet) leltároztak, sajnos nem jelezték a szerzeményezés mikéntjét (vételt? ajándék?).

A leltározás nagyjából a művek nyelve szerint történt; döntő többségük angol, francia és olasz nyelvű, de Pekárnak voltak spanyol, orosz, német, magyar, latin, görög és héber könyvei is. Megállapítható, hogy a Pekár-gyűjtemény révén főként szépirodalmi, irodalomtudományi, jogi, történelmi, filozófiai és vallási tárgyú művekkel gazdagodott az Egyetemi Könyvtár. A könyvek a possessor magas olvasói igényeiről tanúskodnak.

Krúdy Jenő
(1860?–1942)

és

Wodetzky József
(1872–1936)

WOLFF, Christian: *Auszug aus den Anfangsgründen aller mathematischen Wissenschaften.* Frankfurt–Leipzig, 1728, Renger. (763.461)

ROST, Johann Leonhard: *Matematischer Lust- und Nutz-Garten.* Nürnberg, 1745, Weigel. (763.464)

„Dr. Krúdy adományából”
(Bélyegzőlenyomat)

A debreceni Egyetemi Könyvtár 1926/1927. évi leltárkönyve szerint mindkét könyv Wodetzky Józseftől került a könyvtárba. Possessori nyomot nem hagyott maga után.

³⁵ „Ódon könyvkereskedés”; első előfordulása 1854: „antikvárium” értelemben. MTESZ II. 1067.

³⁶ SZINNYEI X. 705–708. ÚMIL III. 1600.

³⁷ PAIKERT Alajos: *Pekár Gyula emlékezete.* Bp. 1938. 9–18.

³⁸ Debreceni M.[agyar] Kir.[ályi] Tisza István Tudományegyetem. Gyarapodási Napló. VII. 1938–1940.

Krúdy Jenő orvosdoktor volt, Indiában működött, jelentős vagyont szerzett, jó felszerelt magán-csillagvizsgálót rendezett be. Tagja lett a londoni Royal Astronomical Societynek. Különösen sokat foglalkozott a csillagászati műszerekkel. Szorgalmazta a homorú tükrű teleszkópok alkalmazását. 1921-ben hazatért és felajánlotta az államnak saját csillagdája felszerelését. A berendezésből a debreceni Tisza István Tudományegyetem is kapott. Legnagyobb műszere egy 50 cm átmérőjű tükör ma is Debrecenben működik.³⁹

Wodetzky József vázlatos pályaképét nekrológiából ismerhetjük meg.⁴⁰ Tanulmányait Párizsban végezte. Hazatérve 1912-ben kezdte meg egyetemi működését Budapesten. A debreceni egyetem Orvostudományi Fizikai Tanszékére 1923-ban került. 1923–1934 között a bölcsészkaron is szakelőadóként működött.⁴¹ 1934-ben a budapesti egyetem Csillagászati Intézetének igazgatója volt, majd a csillagászat professzora lett. Wodetzky tudományos nézeteiről és munkásságáról, érdeklődési köréről kimerítő szócikket írt a „Magyar Tudóslexikonba” Ponori Thewrewk Aurél.⁴²

Wodetzky volt egyik alapítója és ügyvezető titkára a Stella Csillagászati Egyesületnek, amely *Stella Almanach* címen folyóiratot adott ki.⁴³ Véleményem szerint Wolff és Rost munkáit Krúdy adományozta a debreceni csillagvizsgálónak, és azok Wodetzky kezén átmenve kerültek a debreceni Egyetemi Könyvtárba.

Gombos Albin
(1873–1938)

VANIERIUS, Jacobus: *Praedium rusticum*. Basel, 1750, Thurneisen. (759.116)

„Dr. Gombos Albin 527 sz.”
(Kézzelel írt bejegyzés)

A possessor történész, medievista, 1912–1913-ban szerkeszti a *Századokat*. 1937-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Gyermekkönyveket is írt.⁴⁴

Gerhardt Guidó
(1877 – 1944-ben még élt)

[ELEONORA MARIA ROSALIA, Troppau és Jägerdorf hercegnő]: *Freywillig-Auffgesprungener Granat Apffel des christlichen Samaritans*. Wien, 1710, Voigt. (760.194/coll.1.)
Ein ganz neues und nutzbares Koch-Buch. Wien, 1710, Voigt. (760.194/coll.2)

„Gerhardt Guidó”
(Bélyegzőlenyomat)

A possessor kísérletügyi igazgató, a Magyar Királyi Vetőmagvizsgáló Állomás tisztviselője volt. Mezőgazdasági szakkikketek tett közzé.⁴⁵

³⁹ NAGY Ferenc: *Magyar Tudóslexikon A-tól Zs-ig*. Bp. 1997. 506–507.

⁴⁰ G[UMANN] I[stván]: *Wodetzky József 1872–1956*. = *Csillagok Világa* (1.) 1956. 85.

⁴¹ VARGA Zoltán: *A Debreceni Tudományegyetem története I. 1914–1944*. Debrecen, 1967. 252–253.

⁴² NAGY Ferenc: *i. m.* 874–875.

⁴³ Uo.

⁴⁴ MÉL I. 606. GULYÁS XI. 68–71.

⁴⁵ GULYÁS X. 765–766.

Fabricius Endre (tóthlipcsei)
(1880 – 1942-ben még élt)

OVIDIUS Naso, Publius: *Metamorphoseon libri XV. oder Bücher der Verwandlungen*. Nürnberg, 1739, Krauss. (762.547)

„Liber Andreae Fabricii A[nn]o 1941”

(Kézzele írt bejegyzés)

Fabricius agrárszakember volt. Növényneveléséről, gazdasági kérdésekről írt; Tessedik Sámuelről önálló műve van. Az OMGE igazgatóhelyetteseként és magántisztviselőként működött.⁴⁶

Rugonfalvi Kis István
(1881–1957)

CALDERINO, Caesar: *Dictionariolum sive thesaurus linguae Latinae...* Bassano, 1743, Remondini. (728.564/coll. 1.)

SALICI DA COMO, Gio[vanni] Andrea: *Osservazioni utilissime nella lingua volgare*. Bassano, 1743, Remondini. (728.564/coll. 1.)

„Rugonfalvi Kis István”
(Ovális bélyegzőlenyomat)

Győrben volt levéltáros, családtörténeti, jogtörténeti és hivataltörténeti munkái vannak. 1914-ben nevezték ki a debreceni egyetem tanárává.⁴⁷ 1918-ban a Székely Nemzeti Tanács elnöke volt, 1931–1932-ben rektori méltóságot viselt.⁴⁸

Csobán Endre
(1882–1959)

CELLARIUS, Christophorus: *Historia universalis, ac perspicue exposita*. Jena, 1735, Bielcke. (753.218/coll. 1.)

CELLARIUS, Christophorus: *Historia medii aevi*. Jena, 1736, Bielcke. (752.218/coll. 2.)

CELLARIUS, Christophorus: *Historia antiqua*. Jena, 1739, Bielcke. (752.218/coll. 3.)

RUCHAT, Abraham: *Histoire de la réformation de la Suisse*. 1–4. Genève, 1727–1728. Bousquet. (752.235)

Les Psaumes de David mis en vers françois, et revus par ordre de Synode Walon des Provinces... Dort–Leyden–Amsterdam, Rotterdam–S’Gravenhage, 1726, Van Braam, Haak, Humbert, Acher-Swart. (753.364/coll. 2.)

Kottáskönyv! A kolligátum első tagja: francia nyelvű Új Testamentum. Paris, 1678.

FABER, Basilius Soranus: *Thesaurus eruditionis scholasticae*. 1–2. Leipzig, 1735, Saalbach. (796.027)

Az eddig leírt könyvekben „Csobán Endre” bejegyzés található.

IKENIUS, Conradus: *Antiquitates Hebraicae secundum triplicem Judaeorum statum, ecclesiasticum, politicum et oeconomicum*. Bremen, 1741. ny.n. (761.017)

Héber szövegrészek. E könyvnek előző tulajdonosát is azonosítani lehetett:

⁴⁶ GULYÁS VIII. 57–59.

⁴⁷ VARGA Zoltán: *i. m.* 198–202.

⁴⁸ MÉL I. 926.

„Jos.[ephi] Luka 1878”

Nevezett római katolikus főtanító volt az Órségben és Vas megyében tanított. Hírlapi cikkeket írt és egy katolikus egyházi énekeskönyvet adott ki.⁴⁹

Csobán Endre tanulmányait a budapesti egyetem bölcsészkarán végezte. Eleinte hírlapírással foglalkozott, majd 1918-ban Debrecen főlevéltárosává nevezték ki. Elnöke volt a Monti Olaszbarát körnek és a Csokonai körnek. Ő szerkesztette a Kardos Albert Emlékkönyvet.⁵⁰

Haraszi Emil

(1885–1958)

RAMEAU, [Jean Philippe]: *Generation harmonique, ou traité de musique theorique et pratique*. Paris, 1737, Peault fils. (762.153)

„Haraszi Emil Könyvtára”

(Bélyegzőlenyomat)

Haraszi tanulmányait a lipcsei és párizsi egyetemeken folytatta, bölcsészdoktori szigorlatot tett. 1907 óta a Pesti Hírlap zenekritikusa volt.⁵¹ Egyetemi címzetes rendkívüli tanári címet kapott, vezette a Nemzeti Zenedét és a Magyar Nemzeti Múzeum Zenei Osztályát. 1917-ben a budapesti egyetemen megkapta a rendkívüli tanári címet. 1927 óta többnyire Párizsban élt és alkotott. Magyar, német, francia és angol nyelven tett közzé monográfiákat és cikkeket.⁵² Haraszi munkássága felbecsülhetetlenül értékes a magyar zene külföldi megismertetésében; ő maga kivételes helyet foglal el a hazai zenetörténészek között.⁵³ Munkatársa volt a *Magyar Könyvszemlének* is.

Járdányi Paulovics István

(1892–1952)

CARYOPHILUS, Blasius: *De antiquis marmoribus opusculum*. Utrecht, 1743, Besseling. (789.009/coll. 1.)

CARYOPHILUS, Paschalis: *De usu et praestantia thermarum Herculanarum, quae nuper in Dacia Trajana detectae sunt*. Utrecht, 1743, Besseling. (789.009/coll. 2.)

„Járdányi Paulovics István Könyvtára”

(Bélyegzőlenyomat)

A régész, ókortörténész possessor 1940-től a debreceni egyetem nyilvános, rendes tanára volt, cikkei, tanulmányai felölelik a római régészet csaknem valamennyi területét.⁵⁴ Gyűjtötte a latin auctorok 17–18. századi kiadásait, halála után sok könyve a debreceni Egyetemi Könyvtárba került.

⁴⁹ SZINNYEI VIII. 87–88.

⁵⁰ GULYÁS IV. 1059–1060., valamint: VERESS Gézánné: *Tiszántúli személynévjegyzék*. Debrecen, 1980. 28.

⁵¹ SZABOLCSI Bence-TÓTH Aladár: *Zenei lexikon*. II. Bp. 1965. 134.

⁵² GULYÁS XII. 597–598.

⁵³ *Grove's Dictionary of Music and Musicians*. IV. London, 1954. 69. Haraszi főbb művei jegyzékével.

⁵⁴ MÉL II. 345. Vö. még BANNER János-JAKABFFY Imre: *A Közép-Dunamedence régészeti bibliográfiája a legrégebb időktől a XI. századig*. Bp. 1954.

Szabó Dezső
(1879–1945)

HOTTINGER, Johann Jacob: *Helvetische Kirchen-Geschichten*. Zürich, 1708, Bodmer. (750.813)

MURATORI, Lodovico Antonio: *Della forza della fantasia humana*. Venezia, 1745, Pasquali. (750.691)

„Szabó Dezső Könyvtárából Ex Libris”⁵⁵

Az író könyvtáráról megjelent egy párbeszéd,⁵⁶ „Szabó Dezső ötezer könyve között” címmel, amelyből számunkra az a lényeges, hogy szerette és gyűjtötte a régi könyveket, valamint, hogy már a negyvenes években eladott néhány könyvet, ugyanakkor vásárolt is, így könyvtárának állománya cserélődött, változott.

Johann Baptist Wenckh
(17. század második fele – 18. század első fele)

Wenckh 1683-ban Leydenben lett orvosdoktor. Grácban élt, mint városi főorvos,⁵⁷ Stiria udvari orvosa. Fő kutatási területe a nőgyógyászat és az urológia volt. Mária Terézia 1748-ban lovaggá emeli. Unokái nyertek osztrák bárói rangot.⁵⁸ A magyarországi Wenckheim család tőle ered.⁵⁹

A Debreceni Református Kollégium néhány diákjának possessori bejegyzése

Kecskeméti Biró András
(XVII. század vége – XVIII. század eleje)

LAVATERUS, Ludovicus: *De ritibus et institutis Ecclesiae Tigurinae*. Zürich, 1702, Gessner. (720.314)

„Andreae B. Kecskeméti Compar.[avit] Tiguri Helvet.[iae] 1711”

A possessor 1706-ban subscribál a debreceni kollégiumban.⁶⁰

Kármán András
(18. sz. közepe)

TERTULLIANUS, Qu.[intus] Septimus Florens: *Apologeticus*. Leyden, 1718. Severin. (760.541/coll. 1.)

⁵⁵ 65×92 mm, linó. Szabó Dezső profilját ábrázolja. Képe: OJTOZI Eszter: *Ex librisek...* 19. tábla.

⁵⁶ SZABÓ István: *Szabó Dezső ötezer könyve között*. = Magyar Nemzet 1940. március 30. 68. sz. 9.

A cikk másolatáért Nagy Anikónak (OSzK) tartozom köszönettel.

⁵⁷ *Biographisches Lexikon der hervorragenden Ärzte aller Zeiten und Völker*. V. München–Berlin, 1962. 897.

⁵⁸ WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. LIV. Wien, 1886. 267.

⁵⁹ KEMPELEN Béla: *Magyar nemes családok*. XI. Bp. 1932. 76–77.

⁶⁰ THURY II. 187.

MOSHEIM, Jo.[hannes] Laur.[entius]: *Disquisitio chronologico-critica de vera aetate Apologitici a Tertulliano conscripti*. Leyden, 1720, Severin. (760.541/coll. 2.)

„Andreas Kármán Amstelodami 1762 d.[ie] 5 Maij valet 2. flor.[enos] Andreas Kármán m.[anu] pr.[opria].

Ifj. Kármán Andrást és testvérét Józsefet apjuk 1754-ben íratja be a kollégiumba.⁶¹

P. Kovács János

MENCKENIUS, Jo.[annes] Burch.[ardus]: *De charlataneria eruditorum declamationes duae*. Amsterdam, 1747, Saalbach. (759.012)

„Ioann.[es] P. Kovács Comp.[aravit] [?] [1] 1764.

P. Kovács János 1755-ben subscribál.⁶²

Ungi Pál

(18. sz. utolsó harmada)

HEINECCIUS, Io.[hannes] Gottl.[ieb]: *Praelectiones academicae in, Sam.[uelis] Pufendorfii de officio hominis*. Berlin, 1742, Kunst. (763.608)

„Accessit Libris Pauli Ungi Timor D.[omini] est initium Sapientiae.”⁶³

Ungi Pál 1777-ben a II. classis diákja a kollégiumban, debreceni illetőségű.⁶⁴

Tikos István

(18. sz. vége)

HUETIUS, Petrus Daniel: *Poemata*. Utrecht, 1700, Brodelet. (752.993)

„Stephani Tikos”

Tikos subscripciójának éve: 1786.⁶⁵

Halász József

és

Jenei Sámuel

MESTREZAT, Jean: *Exposition du chapitre VIII. de l'epitre de l'apotre S.[aint] Paul aux Romains, en XXX. Sermons*. Amsterdam, 1703, Malherbe-Tirel. (720.216)

„Josephi Halász”

„Samuelis Jenei”

Halász József 1787-ben az I. classis diákja. Pápáról származik, atyja superintendens volt.⁶⁶

Jenei Sámuel 1787-ben negyedéves a kollégiumban.⁶⁷

A könyv kettejüké egyszerre nem lehetett, talán Jenei adta Halásznak??

⁶¹ THURY II. 239.

⁶² THURY II. 240.

⁶³ ZSOLTÁROK 11–10. hibásan idézve. Recte: „Initium Sapientiae est timor Domini”.

⁶⁴ THURY II. 333.

⁶⁵ THURY II. 464.

⁶⁶ THURY II. 403.

⁶⁷ THURY II. 407.

Sárvári Pál

(18. sz. vége – 19. sz. eleje)

PERIZONIUS, Jac.[obus]: *Rerum per Europam maxime gestarum ab ineunte saeculo sextodecimos usque ad Caroli V. mortem*. Leyden, 1710. Van den Linden. (760.823)

„Pauli Sárvári Debrec.[ini] 1792”

A megadott évben a possessor a kollégium seniora volt.⁶⁸

Nyirő Sámuel

(18.–19. sz. fordulója)

[Biblia] *Hé Kainé Diathéké*. Leipzig–Lübben, 1737, Voss. (753.343)

„Est Samuelis Nyirő”

A possessor az iskolai adattár már nem jegyzi, de mivel korábbi évekből is vannak könyvei – ezeket katalógusaimban már ismertettem – rögzítettem ezt a bejegyzést is.

Amint a dátumokból kitűnik, a diákok könyveiket néha tanulmányaik elvégzése után vásárolták, esetleg kései peregrináció idején, de csak az iskolai adattárból lehetett őket azonosítani.

Rövidítések

- BMCPB = *British Museum General Catalogue of Printed Books*. 1–263. Vol. London, 1965–1966.
- GULYÁS = GULYÁS Pál: *Magyar írók élete és munkái*. 1–17. Bp. 1939–1995.
- MÉL = *Magyar Életrajzi Lexikon* I–III. Bp. 1967–1981.
- MTESZ = *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára*. I–III. Bp. 1967–1976.
- NAGY = NAGY Iván: *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I–XII. Pest, 1857–1865.
- SZINNYEI = SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái*. I–XIV. Bp. 1891–1914.
- THURY = THURY Etele: *Iskolatörténeti adattár*. I–II. Pápa, 1906–1908.
- ÚMIL = *Új Magyar Irodalmi Lexikon*. I–III. Bp. 1994.

OJTOZI ESZTER

⁶⁸ THURY II. 452.